

ما حايدى:

جۇڭخۇا ۋەشەن وتكەن ومىرىمە وكنبەيمىن

□ شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ تىلشىسى شۇي شياۋچىڭ

ما حايدىنىڭ سۈرەتى.

□ سۈرەتى شىنخۇا اگەنتىگى تاراتقان

1983 - جىلى ما حايدى ۋەروپادا مەدەيتىسنا دوكتورى علمىي اتاعان العان سوك، شاڭخايعا كەلىپ شىعەستاعى سىتقى بەلدۈۋىلك اۋرۇلار جۈنىدە تەكسەرۋ جۇرگىزەدى. ول جۇڭگو توپىراغنا قادماسقان ساتتە، ونىڭ تاغدىرى باسقا ار-ناعا بۇرلادى.

1994 - جىلى كۆزدە ما حايدى ۋىساتى ۋىتۇسۇپ سۇلك چىڭلىغەن تانسادى، ونىڭ نىتالاندىرۇنىدا ما حايدى شەتەلدىك العاباسار قايراتكەرلەردەن قۇرالغان ماركىزىمدى ۋىرەنۇ گروپپياسنا قاتناسادى، ۋىرەنۇ گروپپياسنا سەمەدەلىي، رەۋىي اللىي قاتارلى تانىمال قايراتكەرلەر بار ەدى. دالۇ بانكە عىماراتنىڭ شىن-دەگى مەھانا ۋىر مەزەت ۋىرەنۇ، بايالىنىس جاساۋ ۋىندەرنىڭ بىرىنە اينال-دى، سۇلك چىڭلىك تاغى بۇل جەردى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسى استىرتىن پارتيبا ۋىيىمىنىڭ بايالىنىس جاسايتىن، جىيىن اشاتىن جەرى ەتىپ ورنالاستىرپ بەرەدى.

1996 - جىلى ماركىزىم پەدىياسنان ۋىتالىم العان ما حايدى «شاڭخاىي حىرومداۋ كاسىي جۇمىسىلارنىڭ گىگىبەناسى تۇرالى زەرەتتەۋدى» جازۇعا جانە اشقى جارىيالۇعا ات سالىسادى. سول جىلى ول شاڭخايدان اتتانىپ شىي - انعا بارىپ، سونىندا سولتۇستىك شانىشىگە جەتەدى، ونىمەن سايارالاس بولغان تاغى ۋىر ادام كەيىن «قىزىل جۇلدىز جۇڭگونى نۇرلاندىردىنى» جازغان امەرىكالىق ايگىلى ۋىتلىشى ەدىگار سونۇ ەدى.

سولتۇستىك شانىشىدە ما حايدى ۋوزنىڭ مەدەيتىسنا جاعىنداى ارتقىشلىغىن ساۋلەلەندىرىپ، مەدەۋ - دەنسۇلىق ساقتاۋ سومكەسنى اسنىپ اجالعا اراشاشى، جارىالعا مەدەت بولادى، سونداي- اق جۇڭگونى قورعاۋ وداعىنىڭ يان- اندا تۇراتىن ۋاكلى رەتندە، سۇلك چىڭلىگكە سول جەرىگە قاچەتتى مەدەيتىسنالىق زاتتىق ماتەرىيالدار بايانداماسن تاپسىرۇعا جاۋاپتى بولادى ۋىر زاتتىق ماتەر-يالدارى قاپىلداۋ جانە بوۋلۇ جۇمىسنا ات سالىسادى.

1997 - جىلى ما حايدى يان- اندا جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسنا مۇشە بولادى. تاغى سول جىلى ول ۋوزنىڭ جورج خاتىمە دەگەن اتىن جۇڭگوشا «ما حايدى» دەپ وزگەرتەدى. ول كوزى تىرسىندە سولتۇستىك شانىشىدەگى كۇندە-رىن ەسكەلىپ، ۋوزىن ۋىل سول جەردە «توڭگەرىسكە جان اشىر ادامنان خالىتتى ازات ەتۇ سوعىسى ۋىشەن كۆرەستەن جاۋىنگەرگە اينالدىم» دەپ ساناغان ەدى. وسىلايشا ما حايدى باستان - اياق جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسىنىڭ توڭ-

كەرىس قامامنا جىتى ەلەسپە وتىردى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلغان- نان كەيىن، ما حايدى جۇڭگو ازاماتىغىن الادى. 1960 - جىلى ول جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسى دەنسۇلىق ساقتاۋ مىنىستىرلە-گىنىڭ اقىلشىسى بولپ تاغايىندالىپ، جاڭا جۇڭگونىڭ دەنسۇ-لىق ساقتاۋ سىتەرىن اشۇعا جانە قۇرۇعا ارالاسادى.

ما حايدى بۇلك مەملەكەت كولەمىندەگى جىنىس اۋرۇلارى مەن الاپەس اۋرۇنىڭ الدىن الۇ جانە ونى مەدەۋ، زەرەتتەۋ جۇم-سنا كۇش سالىپ، خالىقارا موبىنداعان تانچىگە قول جەتكىزدى.

ول الاپەس اۋرۇن جۇيۇدى كۆرەس نىساناسى ەتەدى. جۇڭگونىڭ شەكارا، شالغاي وگىرلەرىندەگى از ۇلتلاردىڭ اراسىندا الاپەس اۋرۇيمەن اۋىرغان ۋىرتالايى ناۋقاستاردىڭ بار ەكە-نىن بىلگەن ول ۇزاق چول ۋجۇرۇپ، تاۋداعى ەلدى مەكەندەرىگە، ساحاراعا بارىپ اۋرۇدىڭ الدىن الۇ جانە ونى مەدەۋ بىلىمەردىن وگىتتىيدى، ونىڭ قول-مەن نەشە 10 مىڭ ناۋقاس مەدەلپ جازىلادى. اۋرۇلارعا جاپپاي تەكسەرۇ جۇر-گىزگەندە، ول ۋوزى تىكەلەي سىتەپ كورسەتىپ، جانىنداى مەدەيتىسنالىق قىز-مەتكەرلەرگە الدىمەن ونىڭ ۋوز بىلەگىنەن قان العىزىپ، بۇقارانىڭ كۇمان - كۇ-دىگىن سەيلىتەدى.

خالىقارالىق بارىس - كەلسى بارىسىندا ما حايدى ۋوز باسنان كەشكەندە-رىن جانە كورگەن، ەستىگەندەرىن نەكزىگەلىپ، جاڭا جۇڭگونىڭ ۇلى جەنىس-تىكتەرىن جاندى تۇردە تانىستىردى. «جۇڭگو قۇرىلمىسى» جۇرنالىنىڭ اعلىشىن تىلىندەگى باسلىمىندا ما حايدى كەزىندە «امەرىكادا تۇىپ، جۇڭگودا ۋىستىم»، «جۇڭگوداعى جاڭا ۋومىر، امەرىكاعا قايتبا ساپار» سىياقتى ماقالالار جازىپ، دۇنيە جۇزىنە شىنايى جۇڭگونى تانىستىردى.

ۋومىرنىڭ سوغىي كەزىندە راكفا شالدىقسا دا ما حايدى كۇندەلىكتى ناۋقاس كورۇگە تاباندى بولپ، ناۋقاستارعا قىزمەت ەتۇدى ۋىرىنىشى ورنىعا قويدى. 1988 - جىلى 10 - ايدا ول بەيجىڭدە قايتىسى بولادى. سول جىلى 5 - ايدا ول تاغى الاپەس اۋرۇنىڭ الدىن الۇ جانە ونى مەدەۋ قىزمەتتى تۇرالى ۋما-جىلىستى ۋوز ۋىيىندە اشقان، بۇل ونىڭ كوزى تىرسىندە قاتناسقان ەك سوغىي جىيىنى ەدى.

ول كەزىندە ۋوز ۋومىرى جۈنىدە تولغانىپ بىلاي دەگەن ەدى: «ۋىر ادام جەر باسپى ۋومىر سۇرەدى ەكەن، قالابدا بىرەر سىتەر تىنىدىرۇى قاچەت. مەن جۇڭگونىڭ توڭگەرىسى ۋىشەن ۋىراز جۇمىستار سىتەدىم، ولسەم دە وكنبەيمىن».

ما حايدىعا «ەك ارداقتى كۆرەسكەر»، «جاڭا جۇڭگونىڭ دەنسۇلىق ساقتاۋ سىتەرىنىڭ انويىشى» سىياقتى داڭقتى اتقاتار بەرىلگەن، «جاڭا جۇڭگو قۇرىلغاننا بەرى جۇڭگونى اسەرلەندىرگەن 100 تۇلعا» بولپ باعالانغان. سوغىي جىلدارى ما حايدى توڭگەرىستىك ۋومىرن باستانان شاڭخايدا كورمەگە قاتناسۇ سىياقتى تاسىلدەر مەن وسناۋ ەگەي يىتتەرناتسىونالىزىم جاۋىنگە-رىن، جاڭا جۇڭگو دەنسۇلىق ساقتاۋ سىتەرىنىڭ انويىشىن سانعا ەسكە الاتىدە-داردىڭ قاتارى بارغان ساين كويەيۇدە.

(شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ 6 - ايدىنك 2 - كۇنى شاڭخايدان بەرگەن خابارى)

شياۋگاڭ قىستاعى:

18 "قىزىل بارماق تابىنان" تۇنىداغان "كەرەمەت"

1981 - جىلى ۋىر ۋومىر «جاپپاي كوتەرمەگە ۇششالاردىڭ» باستاماشلارى شوپەن جابىلەن شارۋا ۋىيىنىڭ الدىندا تۇسكەن توپتىق سۇرەت (ماتەرىيال سۇرەت).

دىرىس بەلسەندىلىگىن اۋىر مۇقاتىپ، ۋىر جىلدا تاپقان ەگىجەك ۋومىرى 100گە تارتا جىڭ استىق بولسىنە عانا جە-تەنتىن ەدى.

اشتىقتان جۇرەگى شايلىققان شياۋگاڭدىقتار تويا تا-ماقتانۇ ۋىشەن، ۋومىر جوق، اتىزدى بولپ جەكە پايدالانۇ كەرەتكىگىن انىق بىلەنتى! 1978 - جىلى قىستىڭ كەشىندە شياۋگاڭ قىستامىنداى ۋىر تۇزى جەتكەن كۈنە ۋىتۇپ كۆرگەدە 18 گەنىشى بالالارىن وزگەلەرگە اما-ناتتاپ، وداق بولۇعا انت ەتىپ، «قۇپيا كەلسەمگە» كەلىپ، قىزىل بارماق تابىن باسادى.

«ۋىر اتىزدى وتباسلارنا بولپ، ار وتباسىنىڭ يەسى قول قويىپ تاڭبا باسادى، الدا سىتەيى السا، ار وت-باسى تۇتاس جىلدا جوعارىعا تاپسىراتىن نورماعا جانە سالىق استىغىن ورنىداۋعا كەپىلدىك بەرىپ، ەندى قايتىپ

ەپىستەين:

شەتەلدىك بولغانمەن جۇرەگى جۇڭگو دەپ سوغىتى

تىنىڭ ورنىباسار ۋىتوراعاسى سۇلك چىڭلىڭنىڭ ۋىسىنىمەن ەپىستەين جۇڭگوغا قايتىپ، جاڭا جۇڭگونىڭ سىرتقى ۇكىت جۇرنالى «جۇڭگو قۇرىلمىسى» (كەيىن اتى «بۇگىنگى جۇڭگو») بولپ وزگەردى) شىعارۇ قىزمەتنە قاتىناسا-دى.

ەپىستەيننىڭ سۈرەتى.

□ سۈرەتتى شىنخۇا اگەنتىگى تاراتقان

ەپىستەين 1967 - جىلى جۇڭگو ازاماتىغىن الادى، 1964 - جىلى جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتياسنا مۇشە بولادى. ونىمەن نەشە 10 جىل بىرگە قىزمەت سىتەگەن، «بۇگىنگى جۇڭگو» جۇرنالى مەكەمەسىنىڭ بۇرىنقى ۋىرىنىشى ورنىدە-باسار باس رەداكتورى جاڭ يان بىلاي دەپ قورنىدىلغان بولاتىن: ەپىستەيننىڭ جۇڭگونىڭ سىرتقى ۇكىتى ۋىشەن قوسقان ۇلەسى ۋىر ماقالانى جاقسى رەداكسىيالۇدا نەمەسە ۋىر جۇرنالدى جاقسى شىعارۇنىدا عانا مەمس، قايتبا ستراتەگىيا جانە

تاكتىكا دەڭگەيىنەن جاڭا جۇڭگونىڭ سىرتقى ۇكىت سىتەرى ۋىشەن سىندارلى اقل - كەڭەس بەرۇندە جاتىر. «تارىختىڭ ماغان بەلگىلەپ بەرگەن ۋاقت - كەڭەستىگىندە جۇڭگو خالىقنىڭ توڭگەرىس سىتەرىن ۋىز باسپىنان كەشەرگەندەن جانە وغان قويان - قولتىق ارالاسقانمىنان ارتىق اناعۇرۇلم جاقسى ۋارى اناعۇرۇلم ماغانلى ۋرقانداي ۋىس جوق دەپ قارايد-مىن» - دەپ جازادى ەپىستەين ۋومىرپايانى ەستەلىگەندە.

2006 - جىلى 5 - ايدا ەپىستەين بەيجىڭدە ناۋقاستان قايتىسى بولدى. جۇپايى ۇاڭك خۇاڭنى كۇنى بۇگىنگە دەيىن ەپىستەيننىڭ سول جىلدارى جازغان جۇڭگو ازاماتىغىنا ۋوتۇ ۋوتىنىشى مەن پارتياعا كرۇ ۋوتىنىشىن ساقتاپ كەلەدى، سار-عايعان قاعاز بەتتەرىندەگى اعلىشىنشا ۋىر بىر جەكە ۋومىرنىڭ استارىندا وتتاي لاۋالغان جۇڭگو جۇرەگى جاققان ەدى.

«ول جان - تانىمەن جۇڭگوغا بەرىلدى، جۇڭگوغا بولەكشە سۇپىسەپىنىلىكى بار، ۋارقانداي ۋاقتىنا، ۋارقانداي جەردە بولسىن، ۋارقانداي ادىلنىڭ جۇڭگونىڭ اتاقى - ابىروىنا زىيان سالۇنا چول بەرمەدى»، - دەدى ۇاڭك خۇاڭنى، ەپىستەين ۋومىر بويى جۇڭگونى جازدى، ول بەينە جۇڭگو ۋىشەن ومىرگە كەل-گەندەي، جۇڭگونى شەكسىز ۋمۇيدى، تارىداي داق تۇسپەنگەن تۇنىق سەزىمەن ۋمۇيدى.

«جۇڭگولىقتار جايىشلىقتا وتانىشلىقتان يىتتەرناتسىونالىزىمگە بەت الدى، ال مەن يىتتەرناتسىونالىزىمەن وتانىشلىقتا بەت الدىم». ەپىستەيننىڭ وسى ۋىر اۋىز ۋومىر ونىڭ بۇلك ۋومىرنىڭ قو-رىتىندىسى ەدى.

(شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ 6 - ايدىنك 2 - كۇنى بەيجىڭدەن بەرگەن خابارى)

«جىنچاڭ اسخانىسىنىڭ» ەسك الدىنداى ساقادا وتە-

رىپ، جان شۇشۇرلىق وتكەن ۋىس جاپىلى ۋومىر بولغاندا، 80گە ناياپ قالغان يان جىنچاڭنىڭ قوس جانارى جاپىنپ كەتتى. جىنچاڭ اسخانىسى يان كارپانىڭ اشقان شارۋالار شاتتىعى ساياجايى، جىلدىق كىرىسى 100 مىڭ يۇاننان اسا-دى. تالاي جىلدىك الدىندا ول سول جىلدارى جاۋىپ - قاتەرگە قاراماي بولپ العان 30 نەشە مۇ جەرىن اينال-لىمعا سالىپ، بالالارىمەن بىرگە قايتبا «شارۋاشلىق قۇردى»: شارۋالار شاتتىعى ساياجايىن، ەرەن بازار اشتى، ۋىل - قىستاق ساياحاتىن دامىتتى...

ۋادۇردىڭ وزگەرىسىنە ەلسە، شياۋگاڭدىقتار رە-فورمانىڭ بار جۇمىستى ۋىر - اق جولىدا تىنىدىرۇ مەمسە ەكەندىگىن بايقايدى، ۋومىر جوق، رەفورما جاساۋدا جا-ڭالىق اشۇ، وزگەلەردىڭ سىتەۋگە باتىلى بارمايتىن سىتەر-دى الدىمەن سىتەۋدىي» شياۋگاڭدىقتار رۇخىن ۇزدىكىسىز جالعاستىرىپ، ساۋلەلەندىرىپ، جاڭا وزگەرىستەرگە، جاڭا ماسەلەلەرگە ەۋىپ كەلگەندە قاماللىپ، قىيىندىقتاردى جەڭىپ، قامال بۇزىپ، وتكەلدەردەن ۋوتتى. شياۋگاڭ قىستاعى ىلگەرىندى - كەيىندى انحۇي ولكەسىندە ۋىل - قىستاق سالىق رەفورماسىن، جەر ۇقىمىن تۇراقتاندىرۇ تىرگەۋ كۇالىگىن بەرۇ سىناق ۋىيىنى، كوللەكتىۋ مال - مۇلك جارىنا سەلبەستىك ۋىيىنىمى رەفورماسى، «ۋىش وزگەرتۇ» دىبايلقتى مالىك - مۇلككە وزگەرتۇ، قارىجىنى جارىنا اقشاسنا وزگەرتۇ، شارۋالاردى جارىناگەرگە وزگەرتۇ) رەفورماسى سىياقتىلاردى ەك الدىمەن اتقارىپ، قىستاق تۇرمىندارىنىڭ ۋىتامى ساين اتىزدى كوتەرمەگە ۋدان» قىستاق كوللەكتىۋ مال - مۇلكى بويىشا «بارلىق ادام جارىنا ۇستاۋدى» جۇزەگە اسرۇنۇ مۇمكىندىك جاسادى.

قۇجيان پانپان توبى، بەيجىڭ نىۋان سەرىكتەستىگى، جىلۇجىياڭ بەيدىناۋاڭ تىڭ يىگەرۇ توبى، انحۇي تىڭ يىگەرۇ توبى... رەفورمانىڭ ۇزدىكىسىز تەرەڭدەۋىنە، سەل-

بەستىك كولەمىنىڭ كەڭەيىۋىنە ەلسە، شياۋگاڭ قىستامىنىڭ كوللەكتىۋ ەكونوميكاسىنىڭ قاينارى ۇزدىكىسىز كەڭەيىپ، كىرىسى دە ۇزدىكىسىز جاقسارا ۋىتۇستى. 2016 - جىلدىن 2020 - جىلغا دەيىن شياۋگاڭ قىستاق تۇرمىندارىنىڭ جان باسندىق قولدامى تابىسى 16 مىڭ 169 يۇاننان 27 مىڭ 600 يۇانغا كوتەرىلىپ، قىستاق كوللەكتىۋنىڭ ەكونوميكا-لىق كىرىسى 6 مىللىيون 800 مىڭ يۇاننان 11 مىللىيون 600 مىڭ يۇانغا ارتتى.

«اما بۇنداردىڭ جاپپاي كوتەرمەگەلىپ سىتەۋى وندىرگىش كۇشتەردى ازات ەتىپ، رەفورما جاساۋ تولق-نىن كوتەردى، ال ۋىشۇي؟» — «شياۋگاڭ جاستار شارۋا-شلىق قۇرۇ ۋىس - كۇپىس جاساۋ» ۋىتحات توبىندا ۇنە-مى وسىلاي تالقى جۇرگىزەدى.

وسى ۋىتحات توبىندا 18 «جاڭا باستاماشى بار» — شياۋگاڭ جاستار شارۋاشلىق قۇرۇ جۇلدىزى، تاغى سوناۋ شالعايداعى شاڭخاى، بەيجىڭ سىياقتى جەرىلدە قىزمەت سىتەيتىن وزىندىك ويى بار جاستار.

شياۋگاڭ قىستاعى پارىتكومىنىڭ ورنىباسار شۇجىي يان يۇيشان دوستار توبىنداغلاردىڭ ۋىرى، ول «جاپپاي كوتەرمەگەلىپ سىتەۋدىڭ» باستاماشىسى يان خۇڭچاڭنىڭ ۇلى. سىرتتا تالاي جىل قۇلىسنا جۇمىس سىتەگەن سوك، 2014 - جىلى كىرىسى قومماقتى قىزمەتن تاستاپ، بۇلك نىتا - پەيىلىمەن ۋىلدىن دامىتۇعا كىرىستى. ونىڭ قوناق بولەپسىندە ۋىر شاعىن اق دوستكا بار، شياۋگاڭنىڭ دامۇد-نا سايتان كىيىمى «قۇندى اقىلداردى» جازىپ قويدى.

«اما بۇنداردى ەسكە ۋۇدىڭ ەك جاقسى ۋىتامىسى ۇزدىكىسىز رەفورما جاساۋ». يان يۇيشان تىلشىگە سول جىلدارداى «كەرەمەتتىڭ» قازىر ۋىلى دە جاعىرىپ تۇر-عاندىغىن ايتتى.

(شىنخۇا اگەنتىگىنىڭ 6 - ايدىنك 4 - كۇنى خەنەيدەن بەرگەن خابارى)